

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ПІДПРИСМНИЦТВА, МЕНЕДЖМЕНТУ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ЛОГІСТИКИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету менеджменту

 І.Г. Шавкун
(підпис) (ініціали та прізвище)

« _____ » _____ 2018

«ЛІДЕРСТВО ТА СТИЛІ КЕРІВНИЦТВА»
(назва навчальної дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалавра

спеціальності 073 Менеджмент

освітньо-професійна програма Менеджмент організацій і адміністрування

Укладач

Онищенко О.А., к.н.з держ.упр., доцент
(ІПБ, науковий ступінь, вчене звання, посада)

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри підприємництва,
менеджменту організацій та логістики

Протокол № 1 від "28" серпня 2018 р.
Завідувач кафедри підприємництва,
менеджменту організацій та логістики

 Л.М. Бухаріна
(підпис) (ініціали, прізвище)

Ухвалено науково-методичною радою
факультету менеджменту

Протокол № 1 від "30" серпня 2018 р.
Голова науково-методичної ради
факультету менеджменту

 О.В. Юдіна
(підпис) (ініціали, прізвище)

2018 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрямок підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>07 Управління і адміністрування</u>	За вибором	
Розділів – 2	Спеціальність <u>073 Менеджмент</u>	Цикл дисциплін професійної підготовки	
Загальна кількість годин – 90		Рік підготовки:	
		3-й	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 3	Освітньо-професійна програма <u>Менеджмент організацій і адміністрування</u>	Лекції	
		24 год.	-
		Практичні	
	Рівень вищої освіти: бакалаврський	24 год.	-
		Самостійна робота	
		42 год.	-
		Вид підсумкового контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Лідерство та стилі керівництва» є формування у студентів наукових і професійних знань в сфері менеджменту організацій та стилів керівництва, розширення уявлень про лідерство як способу організації та управління, активізація лідерського потенціалу як сукупності умінь самоуправління і управління іншими людьми.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Лідерство та стилі керівництва» є формування у студентів лідерських якостей; надання інструментів застосування лідерства для подальшого особистісного та професійного розвитку; оволодіння прийомами та техніками створення персонального бренду та формування іміджу лідера; розширення соціальної та комунікативної компетентностей студентів; розвиток навичок самоаналізу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні теорії лідерства для вирішення управлінських завдань;
- основні принципи управління командою та характерні параметри системи управління;
- теоретичні та нормативно-методологічні положення з питань формування команди, лідерства та застосування стилів управління;
- зміст та психологічні особливості лідерства;
- психологічні характеристики лідерства;
- основний категоріально-понятійний апарат з проблеми;
- психологічні характеристики таких явищ та процесів як: лідерська поведінка, лідерські ролі, лідерська мета, персональний бренд та імідж лідера, стилі лідерства, чинники ефективної взаємодії та комунікації тощо.

вміти:

- виявляти власний лідерський потенціал;

- проводити аналіз ресурсів і обмежень для нарощування лідерського потенціалу;
- користуватися прийомами, методами придбання авторитету в колективі;
- використовувати на практиці прийоми та техніки створення персонального бренду та формування іміджу лідера;
- використовувати технології зміцнення лідерських позицій в емоційно-напружених, проблемних та конфліктних ситуаціях;
- здійснювати самоаналіз;
- застосовувати активний стиль спілкування;
- встановлювати і підтримувати відносини партнерства;
- використовувати творчий підхід до вирішення проблем;
- враховувати наслідки управлінських рішень і дій з позиції соціальної відповідальності;
- проектувати організаційну структуру установи, здійснювати розподіл повноважень і відповідальності на основі їх делегування;
- аналізувати і проектувати міжособистісні, групові та організаційні комунікації;
- оцінювати умови і наслідки прийнятих організаційно-управлінських рішень.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких **компетентностей**:

- Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань.
- Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.
- Здатність до адаптації, креативності, генерування ідей та дій у новій ситуації.
- Здатність діяти на основі етичних міркувань, соціально відповідально і свідомо.
- Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища, визначати перспективи розвитку організації.

Міждисциплінарні зв'язки.

Вивчення курсу базується на знанні студентами циклу фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін: «Менеджмент», «Економічна теорія», «Теорія організацій», «Управління сталим розвитком підприємства», «Організаційна поведінка», «Менеджмент персоналу», «Самоменеджмент», «Стратегічний менеджмент», «Етика бізнесу», «Основи ділової комунікації», «Управління людським капіталом», «Управління комерційною діяльністю підприємства», «Управління фінансовими та матеріальними ресурсами на мезо- та макрорівні».

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. «Основи ефективного лідерства»

Тема 1. Природа лідерства. Оцінка лідерських якостей

Природа лідерства. Поняття лідер, лідерство. Підходи до вивчення лідерства. Типологія лідерства. Види лідерів. Фактори становлення лідера. Лідерство та управління. Статус лідера. Лідери в організаціях. Лідер та керівник. Лідер та менеджер. Складові лідерства. Традиційні концепції лідерства. Сучасні теорії лідерства. Успішний лідер. Основні прийоми активного керування та поведінки успішного лідера. Невербальні складові лідерської поведінки. Авторитет керівника. Ефективні та неефективні стилі лідерства. Формування системи лідерства. Розвиток лідерства. Умови створення лідерського потенціалу. Лідерство в контексті керованих змін. Лідерський потенціал.

Тема 2. Структура образу лідера. Способи позиціонування лідерських якостей

Сигнали переможця. Основні риси лідера. Харизматичні характеристики лідера. Основні лідерські якості: їх оцінка, формування та розвиток. Семантика мовлення лідера. Самопрезентація. PR-технології у самопрезентації.

Потенціал лідерства. Особисті преференції щодо навчання. Особисті преференції та ефективна комунікація в команді. Ментальні моделі. Сходи сприйняття. Управління полярностями.

Організаційне навчання. Творче мислення та інноваційність в управлінні. Особистий план дій.

Тема 3. Персональне лідерство. Формування іміджу лідера

Персональний бренд лідера. Цілі створення та завдання просування. Загальна характеристика бренду керівника. Структура бренду. Технологія створення бренду. Імідж лідера. Міф як складова іміджу керівника. Імідж та образ лідера. Структура іміджу. П'ятипроменева психологічна модель іміджу керівника. Створення міфу про лідера та форми донесення цього міфу. Створення атмосфери міфу. Управління суспільною думкою: формування чи зміна. Структура управління думкою. Управління думкою та просування бренду. Цільова аудиторія, її типи. Рівні комунікації при донесенні бренду. Адресати PR. Методи та форми трансляції бренду.

Тема 4. Регуляція власного емоційного стану

Поняття емоції, емоційного стану. Види емоцій. Регуляція емоційного стану. Функції саморегуляції. Поняття про емоційний стрес. Професійний стрес. Емоційний інтелект. Управління стресом. Феномен емоційного вигорання. Дисгармонійні емоційні стани в контексті психічного здоров'я особистості. Емоційні розлади і шляхи їх подолання. Вплив емоцій на поведінку особистості. Прийоми, техніки і методи регуляції емоційного стану. Активізація процесу самопізнання. Підвищення самооцінки й позитивного ставлення до себе і своїх можливостях. Формування позитивного мислення. Формування навичок довільного контролю. Самоконтроль емоційного реагування. Усвідомлення механізмів особистісного захисту. Аутогенна регуляція емоційного стану. Використання прийомів самонавіювання. Можливості управління емоційним станом інших людей. Аналіз маніпулятивної поведінки. Маніпулятивні ігри у діловому спілкуванні. Аналіз типів маніпулятивних ігор. Протидія маніпуляції.

Тема 5. Розвиток компетенції лідерства

Визначення лідерських компетенцій. Лідерські компетенції – характеристика, поведінковий індикатор. Розвиток лідерських компетенцій. Індивідуальний план розвитку: особливості складання. Практичні рекомендації з розвитку лідерських якостей. Лідерство як сучасна концепція управління персоналом: загальні аспекти.

Сучасні підходи до управління людськими ресурсами. Мотивування. Залучення працівників: переваги та стратегії. Робота в команді (стадії розвитку команди, стратегії управління командою).

Управління конфліктами та ефективна комунікація (типи конфліктів, стадії розвитку конфлікту, ключові принципи вирішення конфліктів, моделі врегулювання конфліктів, стратегії вирішення).

Підтримка розвитку працівників. Менторство та наставництво в організації.

Організаційна культура. Цінності та етика. Потреба управління та ведення змін. Ставлення та переживання змін. Індикатор стилю змін. Основні фактори сприяння ефективному веденню змін. Процес змін: почуття невідкладності (терміновості) дій та формування команди; формування бачення; комунікація бачення змін, втілення змін у життя (надихання та уповноваження інших діяти; відзначення короткотермінових перемог, наполегливості) та закріплення змін на рівні нової організаційної культури. Культура відкритості до змін.

Розділ 2. Стилi керівництва

Тема 6: Проблема стилю керівництва в психології управління

Поняття про стиль керівництва та індивідуальний стиль керівництва. Залежність стилю керівництва від суспільного місця керованої організації (освітні, військові, спортивні, виробничі, медичні структури). Різновиди стилів керівництва: директивний, колегіальний, ліберальний, авторитарний, інквільтарний, анархічний. Умови формування стилю керівництва.

Поняття індивідуального стилю управління. Ознаки індивідуального стилю управління (відображає усталені способи діяльності керівника, психологічні особливості його мислення, прийняття рішень, спілкування тощо; набувається у процесі діяльності і змінюється; виражається у змістовних характеристиках управлінської діяльності).

Індивідуальний стиль керівництва за К. Левіним — перша психологічна теорія стилю управління. Характеристика особистості та управлінської діяльності автократичного, демократичного, ліберального лідера.

Тема 7: Еволюція стилів керівництва

Етапи розвитку стилів керівництва. Трансформація стилів керівництва в останній чверті ХХ століття.

Прихований (анонімний) стиль управління. Його недоліки (уповільнення темпів зростання компаній; громіздка управлінська система; зниження оперативності прийняття рішень). Відкритий стиль управління. Його переваги (зростання ініціативи та творчої активності співробітників; оперативність управління; зростання якості взаємодії між співробітниками). Виконавчий та ініціативний стилі.

Концепція стилю керівництва Р. Р. Блейка та Дж. С. Мутон. Критерії його виокремлення: спрямованість керівника при виконанні управлінських завдань (на турботу про виробництво та отримання найвищих кінцевих результатів, або на турботу про людей). Характеристика стилів: «режим підпорядкування керівникові», «управління приміським клубом», «зубожіння управління», «управління людиною організації», «колективного управління».

Індивідуальний стиль спілкування керівника за Р. Х. Шакуровим: розсудливий, дистанційний, розуміючий, пригнічуючий, довірливий, прагматичний.

Тема 8: Проблеми ефективності міжособистісного спілкування в організації

Характеристика товариських відносин. Діяльнісна основа їх виникнення, обумовленість суспільними інтересами. Функції товариських взаємовідносин (співдія, взаємодопомога у значущій, суспільно корисній діяльності). Дружба і товариськість. Спрацьованість – ефект взаємодії у спільній діяльності. Ознаки спрацьованості: максимальна продуктивність при мінімальних емоційно-енергетичних витратах.

Психологічна сумісність, її прояви (за М. М. Обозовим). Види (рівні) психологічної сумісності: психофізична; соціально-психологічна.

Типи поведінки людей при виконанні спільної діяльності. Фактори групової згуртованості: емоційний аспект (Фестінгер, Картрайт), когнітивно-оцінні аспекти (Ньюкомб, Хайдер); інтерактивні фактори (М. Дойч); комунікативні фактори (К. Левін). Теорія групової “синталії” Р. Кеттела. Модель групової продуктивності Б. Колінза. Стратометрична концепція групової згуртованості А. В. Петровського.

Поняття соціально-психологічного клімату (СПК) колективу. Основні характеристики соціально-психологічного клімату: предметність та емоційність. Структура СПК. Система ставлень працівника, яка обумовлює соціально-психологічний клімат.

Роль соціально-психологічного клімату. Його функції: забезпечення умов життєдіяльності особистості у групі; зворотний зв'язок про взаємодію особистості із соціальним оточенням; фактор спільної виробничої діяльності; вплив на розвиток особистості; детермінанта психічного стану і здоров'я особистості.

Створення оптимального соціально-психологічного клімату. Фактори його забезпечення в колективі: глобальне макросередовище (суспільні цінності, ідеологія, пріоритети, розвиток науки та техніки); локальне макросередовище (культура організації та управління; культура міжособистісних відносин і спілкування; розвиток менеджменту).

Причини загострення проблеми соціально-психологічного клімату: зростання психічного напруження, духовних потреб і запитів, вимог до культури спілкування. Спрямованість умов оптимального соціально-психологічного клімату на задоволення потреб працівників.

Тема 9: Психологічні засади ефективної комунікації лідера. Формування ефективної партнерської взаємодії

Поняття комунікації. Природа і структура комунікації. Типологія комунікації. Чинники ефективної комунікації. Формування комунікативної компетентності. Стиль і стратегія міжособистісної комунікації. Комунікативна культура. Ознаки і причини неуспішної комунікації. Розробка та реалізація засобів, спрямованих на усунення перешкод на шляху до ефективної комунікації. Зворотній зв'язок. Методи активного слухання. Ділове спілкування. Правила побудови ефективних комунікацій (організація та проведення ділових бесід, переговорів, нарад). Психологічні особливості публічного виступу. Поняття партнерської взаємодії. Формування позитивних установок лідерів та підлеглих щодо взаємодії один з одним. Модель команди організації: ознаки, рольова структура, функції лідера, принципи взаємодії, умови формування команди, особливості діяльності різних видів команд. Навички успішної взаємодії в групі та організації групової діяльності, оптимального розподілу ролей. Динаміка групової взаємодії. Організація спільної діяльності. Загальногрупова стратегія ухвалення рішення. Психологічна структура групи. Лідерство і влада в групі. Стили лідерства. Групові реакції: конформізм і самовизначення. Складові психологічного контакту. Трансактний аналіз взаємодії. Стратегії поведінки в конфлікті. Техніки і прийоми ведення психологічної боротьби. Техніки впливу. Техніки посередництва в конфліктній взаємодії сторін. Виконання спільних творчих проектів та їх презентації на принципах партнерства. Творчість у процесі розв'язання складних проблем.

Тема 10: Ролі команди та методи подолання конфліктів

Побудова команди в управлінській діяльності: ієрархія, ролі, культура. Ролі в команді. Життєвий цикл команди. Рівні комунікації в команді, зони відповідальності лідера. Етапи розвитку команди. Створення команди під певну задачу. Позитивні і негативні сторони формування індивідуальної «особи команди». Ефективна трансформація команди в організацію. Управління групою як цілим. Лідер і його функції в групі. Ролі членів колективу, їх ефективне використання для досягнення цілей. Правила організації командних обговорень і прийняття рішень. Оцінка ефективності команди. Вид управління, ступінь контролю. Метод врегулювання конфліктів. Суть володіння конфліктною ситуацією. Фази розвитку конфлікту, конфлікти предметні та безпредметні, адекватно і неадекватно сприйняті, деструктивні і конструктивні наслідки конфлікту та їх причини. Стратегії і технології управління конфліктами, структурні та міжособистісні методи вирішення конфліктів. Засоби впливу на учасників конфлікту, стратегії поведінки при вирішенні конфліктних ситуацій, функціональне і дисфункціональне управління. Етапи процесу розв'язання конфліктної ситуації: підготовчий, вирішення проблеми, вихід із ситуації.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	практ	сам.роб.		л	практ	сам.роб.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Розділ 1. «Основи ефективного лідерства»								
Тема 1. Природа лідерства. Оцінка лідерських якостей	8	2	2	4	-	-	-	-
Тема 2. Структура образу лідера. Способи позиціонування лідерських якостей	8	2	2	4	-	-	-	-
Тема 3. Персональне лідерство. Формування іміджу лідера	8	2	2	4	-	-	-	-
Тема 4. Регуляція власного емоційного стану	8	2	2	4	-	-	-	-
Тема 5. Розвиток компетенції лідерства	14	4	4	6	-	-	-	-
Разом за розділом 1	46	12	12	22	-	-	-	-
Розділ 2 «Стилі керівництва»								
Тема 6. Проблема стилю керівництва в психології управління	8	2	2	4	-	-	-	-
Тема 7. Еволюція стилів керівництва	8	2	2	4	-	-	-	-
Тема 8. Проблеми ефективності міжособистісного спілкування в організації	8	2	2	4	-	-	-	-
Тема 9. Психологічні засади ефективної комунікації лідера. Формування ефективної партнерської взаємодії	8	2	2	4	-	-	-	-
Тема 10. Ролі команди та методи подолання конфліктів	12	4	4	4	-	-	-	-
Разом за розділом 2	44	12	12	20	-	-	-	-
Усього годин	90	24	24	42	-	-	-	-

5. Теми лекційних занять

№ теми з/прогр.	Назва теми	Кількість годин
1	Природа лідерства. Оцінка лідерських якостей	2
2	Структура образу лідера. Способи позиціонування лідерських якостей	2
3	Персональне лідерство. Формування іміджу лідера	2
4	Регуляція власного емоційного стану	2
5	Розвиток компетенції лідерства	4

6	Проблема стилю керівництва в психології управління	2
7	Еволюція стилів керівництва	2
8	Проблеми ефективності міжособистісного спілкування в організації	2
9	Психологічні засади ефективної комунікації лідера. Формування ефективної партнерської взаємодії	2
10	Ролі команди та методи подолання конфліктів	4
Разом		24

6. Теми практичних занять

№ теми з/прогр.	Назва теми	Кількість годин
1	Природа лідерства. Оцінка лідерських якостей	2
2	Структура образу лідера. Способи позиціонування лідерських якостей	2
3	Персональне лідерство. Формування іміджу лідера	2
4	Регуляція власного емоційного стану	2
5	Розвиток компетенції лідерства	4
6	Проблема стилю керівництва в психології управління	2
7	Еволюція стилів керівництва	2
8	Проблеми ефективності міжособистісного спілкування в організації	2
9	Психологічні засади ефективної комунікації лідера. Формування ефективної партнерської взаємодії	2
10	Ролі команди та методи подолання конфліктів	4
Разом		24

7. Самостійна робота

№ теми з/прогр.	Назва теми	Кількість годин
1	Природа лідерства. Оцінка лідерських якостей	4
2	Структура образу лідера. Способи позиціонування лідерських якостей	4
3	Персональне лідерство. Формування іміджу лідера	4
4	Регуляція власного емоційного стану	4
5	Розвиток компетенції лідерства	6
6	Проблема стилю керівництва в психології управління	4
7	Еволюція стилів керівництва	4
8	Проблеми ефективності міжособистісного спілкування в організації	4
9	Психологічні засади ефективної комунікації лідера. Формування ефективної партнерської взаємодії	4
10	Ролі команди та методи подолання конфліктів	4
Разом		42

8. Види контролю і система накопичення балів

	Вид контрольного заходу	Кількість контрольних заходів	Кількість балів за 1 захід	Усього балів	Кількість контрольних заходів	Кількість балів за 1 захід	Усього балів
		Денне відділення			Заочне відділення		
1	Збір, систематизація та аналіз фактичного матеріалу за тематикою практичних занять. Терміни виконання – у межах підготовки до практичних занять	6	1	6	-	-	-
2	Виступ, презентація й обговорення результатів дослідження навчального матеріалу за тематикою практичних занять. Терміни виконання – у межах проведення практичних занять	6	1	6	-	-	-
3	Розв'язування проблемних питань та контрольних задач за тематикою практичного заняття. Терміни виконання – у межах проведення практичних занять	6	1	6	-	-	-
4	Розв'язування навчальних кейсів за тематикою практичного заняття. Терміни виконання – у межах проведення практичних занять	6	1	6	-	-	-
5	Контрольне тестування за результатом вивчення матеріалу Розділу 1 (проводиться по завершенні вивчення Теми 5 в письмовій формі)	1	8	8	-	-	-
6	Самостійне проходження тесту за матеріалом Розділу 1 у системі електронного забезпечення навчання ЗНУ Moodle (за умови виконання тесту не менше, ніж на 85%. Кількість спроб не враховується. Час не обмежено)	1	10	10	-	-	-
7	Самостійне проходження тесту за матеріалом Розділу 2 у системі електронного забезпечення навчання ЗНУ Moodle (за умови виконання тесту не менше, ніж на 85%. Кількість спроб не враховується. Час не обмежено)	1	8	8	-	-	-
8	Контрольне тестування за результатом вивчення матеріалу Розділу 2 (проводиться по завершенні вивчення Теми 10 в письмовій формі)	1	10	10	-	-	-

9	Підсумковий контроль – екзамен	Вирішення контрольних ситуативних задач та навчальних кейсів	15	40	-	-	-
		Контрольне тестування за вивченим матеріалом курсу (проводиться по завершенню вивчення курсу у письмовій формі)	25			-	-
Усього балів		29		100	-	-	-

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна:

1. Адизес И. Развитие лидеров. М.: Альпина Паблишер, 2017. 259с.
2. Бізо Л. Розвиток лідерства. К.: Проект «Реформа управління персоналом на державній службі в Україні», 2012. 400с.
3. Гоулман Д. Эмоциональное лидерство: Искусство управления людьми на основе эмоционального интеллекта. М.: Альпина Паблишерз, 2017. 301 с.
4. Гоулман Д. Лидерство. М.: Альпина Бизнес Букс, 2017. 224 с.
5. Ковбасюк Ю.В. Галузь науки «Державне управління» в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку: нац. наук. доп. К.: НАДУ, 2012. 184с.
6. Кови С. Семь навыков эффективных менеджеров: Самоорганизация, лидерство, раскрытие потенциала. М.: Альпина Паблишер, 2016. – 88 с.
7. Кови С. Четыре правила успешного лидера. М.: Альпина Паблишер, 2017. 138с.
8. Марей А. Гид по развитию лидерских компетенций. М.: Альпина Паблишер, 2015. 111 с.
9. Монастирський Г.Л. Теорія організацій: підруч. Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 288с.
10. Скібіцька Л.І. Лідерство та стиль роботи менеджера: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 192 с.

Додаткова:

1. Баранівський В.Ф. Політологія: Підручник. К.: Національна академія управління, 2016. 236с.
2. Бояцис Р. Резонансное лидерство: Самосовершенствование и построение плодотворных взаимоотношений с людьми на основе активного сознания, оптимизма и эмпатии. М.: Альпина Бизнес Букс, 2014. 300 с.
3. Генік О.В. Теорія організації. Конспект лекцій для студентів економічних спеціальностей. Львів: НЛТУ України, 2014. 137 с.
4. Гоулман Д. Эмоциональный интеллект. М.: Альпина Паблшер, 2017. 188 с.
5. Грушенко, В. И. Менеджмент: восприятие сущности менеджмента в условиях стратегических изменений: учебное пособие. Москва: ИНФРА-М, 2014. 288 с.
6. Денисенко М.А. Международный менеджмент: Учебник для бакалавров. М.: Юрайт, 2013. 456 с.
7. Короткова Э. История менеджмента: учебное пособие. М: ИНФРА-М, 2014. 240с.
8. Круи М. Основы риск-менеджмента: учебное пособие для подготовки к экзамену на получение сертификата Associate PRM. Москва: Юрайт, 2014. 390 с.
9. Летуновский В. В. Менеджмент по Суворову: Наука побеждать. М.: Альпина Паблшер, 2013. 334 с.
10. Мацусита К. Философия менеджмента. М.: Альпина Паблшер, 2016. 188 с.
11. Рятов К. Секреты развития. М.: Интеллектуальная Литература, 2016. 168 с.
12. Сергеева Л. М. Лідерство в управлінні професійно-технічним навчальним закладом. К.: Арт Економі, 2011. 142 с.
13. Тепман Л.Н. Международный финансовый менеджмент: Учебное пособие. М.: ЮНИТИ, 2016. 367 с.
14. Шлійко А.В. Теорія організації. Конспект лекцій з дисципліни. – Тернопіль, ТНЕУ, 2012. 152 с.

Інформаційні ресурси:

1. Web-журнал «Інтелектус» – «ПАТЕНТБЮРО». URL: <http://www.patent.net.ua/intellectus/ua.html> (дата звернення: 15.08.2018).
2. Вища освіта та Болонський процес. Національний Темпус/Еразмус офіс в Україні. URL: <http://tempus.org.ua/uk/vyshha-osvita-ta-bolonskyj-proces.html> (дата звернення: 18.08.2018).
3. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 18.08.2018).
4. Кабінет Міністрів України. Урядовий портал. URL: <http://www.kmu.gov.ua> (дата звернення: 18.08.2018).
5. Лідерство в питаннях та відповідях. URL: <http://www.mahindrasatyam.com>. (дата звернення: 22.08.2018).
6. Международный технический журнал «Мир техники и технологий». URL: <http://www.mtt.com.ua/> (дата звернення: 18.08.2018).
7. Міністерство економічного розвитку і торгівлі. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.me.gov.ua> (дата звернення: 19.08.2018).
8. Міністерство освіти і науки України. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.mon.gov.ua> (дата звернення: 19.08.2018).
9. Модуль аналітики офіційного сайту «Prozorro», публічні закупівлі. URL: <http://bi.prozorro.org>. (дата звернення: 19.08.2018).
10. Науково-практичний журнал «Менеджмент сьогодні». URL: <http://grebennikon.ru/journal-6.html> (дата звернення: 20.08.2018).
11. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: www.rada.gov.ua/. (дата звернення: 21.08.2018).
12. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=50da6022-ffe8-4ddb-9248->

8a24ab606d3c&title=ProzorroZmenshuKoruptsiuu-RezultatiOpituvanniaBiznesu. (дата звернення: 21.08.2018).

13. Президент України. Офіційне інтернет-представництво. URL: <http://www.president.gov.ua> (дата звернення: 22.08.2018).

14. ЮНЕСКО. Офіційний сайт. URL: [http:// www.unesco.org](http://www.unesco.org) (дата звернення: 22.08.2018).

Погоджено
з навчальним відділом

_____

« _____ » _____

